

Kirkemøtet 2015

Kulturminister Thorhild Widveys tale

9. april 2015

Kjære alle sammen

Å komme til Nidarosdomen og Erkebispegården fyller meg alltid med ydmykhet og ærefrykt over å stå i en lang og betydningsfull tradisjon.

Jeg har vokst opp i fjæresteinene på Vestlandet - med atskillig mer beskjedne kirkebygg.

Derfor er opplevelsen av katedralen alltid overveldende.

Å lytte til orgelet og la stemmen klinge med i salmesangen gir en opplevelse av tilhørighet og viktig kulturarv.

Slik har det vært for folk flest som har vandret eller seilt hit opp gjennom hundreårene, og slik ønsker vi at det skal fortsette.

Opplevelsen av å være del av en lang historie, sier også noe om at vi stadig må forandre for å fornye og bevare.

Det er historiske vedtak som nå skal fattes.

Kanskje må vi tilbake til reformasjonen i 1537 for å finne en like viktig endring i kirkas ordning som det vi nå jobber med.

"Både samfunnet, kirken og staten er best tjent med et tydelig skille mellom kirke og stat."

- står det i regjeringens politiske plattform - fordi Norge er i ferd med å bli et flerkulturelt og multireligiøst samfunn.

Det stiller både staten og kirken overfor nye utfordringer.

Derfor er det på tide å ta dette neste og store skrittet i den over 100 år lange vandringen mot økt kirkelig selvstendighet.

Det haster med å få etablert et nytt grunnlag for Den norske kirke som folkekirke i en ny tid.

Mye er i endring i dagens samfunn.

Kirka kan ikke stole på at alt går som det alltid har gjort.

Hver ny generasjon må møtes med opplæring.

Folk må få kjennskap til budskapet hvis kirkene fortsatt skal være levende byggverk landet rundt.

Det hjelper lite å grunnlovsfeste folkekirka hvis folk ikke slutter opp om den.

Folkekirka bygges når folk deltar aktivt.

Da må kjennemerket være åpenhet og raushet.

Alle kirkas medlemmer må oppleve at de er regnet med, og at de er gode nok.

Kirka må fortsatt være et hjem for alle som ønsker å høre til.

Den skal fortsatt være et sted å kjenne seg møtt, sett og velkommen.

Min favorittfortelling om inkludering handler om presten som spurte den rusavhengige og uføretrygdede mureren om litt praktisk hjelp i kirka.

Mannen ble overveldet over å bli sett og verdsatt som "god nok".

I løpet av kort tid var han ikke bare flislegger, men en aktiv deltaker i hele kirkas liv.

Dere kjenner helt sikkert til andre gode fortellinger om folk som har nærmet seg kirka forsiktig.

De hadde ingen tiltro til at kirka hadde bruk for dem, eller at de var regnet med i kirkas "vi". Men gjennom trosopplæring eller diakoni ble de sett og inkludert som verdifulle bidragsyttere.

Jeg tror vi trenger flere slike fortellinger, og vi trenger mer frimodighet til å dele dem.

Lovforslaget som nå ligger på deres bord, innebærer at Kirkemøtet får det dere ba om i 2013

- nemlig en rettslig selvstendigjøring av kirka.

Dermed kan arbeidsgiveransvaret for prestene, prostene, biskopene og de tilsatte ved bispedømmekontorene og Kirkerådets administrasjon overføres fra staten til kirken.

Jeg er overbevist om at denne reformen er god for staten; at den er god for kirken - og at den er god for de kirkelig tilsatte.

Kulturdepartementet vil gjøre hva vi kan for at reformen kan bli gjennomført på en god måte.

Men også dere må bidra i dette.

Vi har lagt til rette for ny lovgivning.

Som arbeidsgiver og ansvarlig for den virksomhetsoverdragelsen som skal skje, vil vi på statens vegne sørge for at de tilsattes rettigheter ivaretas, at de får god informasjon, og at medbestemmelsen fungerer.

Jeg har registrert at flere har uttalt seg om pensjonsspørsmålet. Pensjon er et av de vanskeligste arbeidslivsspørsmålene i Norge i dag. Pensjonsordninger er i endring. Jeg mener det er helt utenkelig fra statens side å binde opp en selvstendig kirkes pensjonsordninger for all framtid.

Dette er spørsmål som kirka selv må få kunne utrede og bestemme.

Samtidig har vi tilbudt arbeidstakerne gode ordninger ved overgangen, som sikrer trygghet under omstilling.

Skulle jeg gi dere et råd, måtte det være å benytte den betenkningstiden på tre år som dere har fått, til å finne fram til gode og langsiktige pensjonsløsninger.

Forslagene til lovendringer har vært ute på høring.

Jeg er glad for at det i all hovedsak var bred oppslutning om departementets forslag.

Det tyder på at vi har truffet godt.

Jeg håper Kirkemøtet også vil bekrefte at det er et tydelig kirkelig grunnlag for å gå til Stortinget med disse forslagene.

Dere vil også ha lagt merke til at vi fra det offentliges side er aktive for å gjøre også andre endringer på kirkas område - der vi mener det er behov for å fornye og forbedre.

Dette handler særlig om prestatjenesten, fordi det er den vi har et særlig ansvar for.

Jeg er glad for at vi nå er kommet til enighet med tjenestemannsorganisasjonene om en kompensasjon til prestene når boplikten avvikles. Prestene må, som alle andre arbeidstakere, ha frihet til å bosette seg der de vil.

Nå vil de bli behandlet som andre arbeidstakere slik de i andre sammenhenger gjerne fremhever at de vil.

Jeg har forståelse for at dette fører til at mange prester nå må bruke tid på å finne ut hva endringene betyr for dem personlig, og hvilke konsekvenser de ønsker å ta av endringene.

Dette er valg den enkelte presten og prestefamilien må ta.

Jeg har tillit til at bispedømmene gir prestene den veiledningen og oppfølgingen som de måtte trenge.

Presteforeningen har også sagt opp fridagsavtalen og ønsker å komme over på en arbeidstidsavtale.

Dette er jeg positiv til.

Samtidig ser jeg at arbeidsgiver og arbeidstaker her kan komme til å legge vekt på ulike hensyn.

Det krever derfor vilje fra begge parter for å komme fram til gode løsninger.

Vår regjering har også tatt initiativ til en større kommunereform.

Sammenslåing av kommuner til mer robuste enheter med større ansvar vil kunne få langt større konsekvenser for de kirkeansatte lokalt enn de endringene som nå skjer i relasjonen mellom staten og kirka.

Likevel er jeg sikker på at dette også vil komme kirka til gode. Endringer og omstillinger er alltid utfordrende mens de står på.

Men jeg både håper og tror at kirka samlet sett vil komme styrket ut av alle disse endringene.

Den norske kirke er nå på vei mot en ny selvstendighet.

Samtidig hører det med i sammenhengen at tros- og livssynssamfunn skal likebehandles, noe som er en politisk oppgave.

Vi må utvikle en helhetlig politikk for dette.

Regjeringen har som mål å uttrykke denne politikken gjennom en helhetlig lov om tros og livssynssamfunn.

Da vil lovgivningen for Den Norske kirke kunne avstemmes med lovgivningen for andre tros- og livssynssamfunn og få karakter av rammelov.

Vi ønsker at Grunnlovens § 16 skal stå fast også i arbeidet med en helhetlig lov.

Jeg registrerer at det har skapt uro at vi i høringsnotatet sier at kirkas finansieringsordninger må vurderes i arbeidet med helhetlig lov. Spørsmålet om større grad av medlemsfinansiering i en eller annen form ble nevnt.

Jeg mener at det er helt nødvendig å gjøre slike vurderinger i det videre arbeidet mot en rammelovgivning.

Alle er tjent med at vi snur alle steiner for å finne de gode ordningene.

Også på dette området handler det om å fornye for å forbedre og bevare. Da må vi vurdere og utrede løsninger for framtida.

Vi står overfor store dilemmaer framover fordi velferdsstaten har problemer med å

tåle vekten av oss alle. Flere saker må finne sine løsninger i ulike former for offentlig og privat samarbeid.

Da jeg var i Alta for noen uker siden og besøkte Nordlyskatedralen, hørte jeg en god historie som kan illustrere akkurat dette.

Menigheten hadde samlet inn 20 mill. for å få kirka bygget.

Det er et imponerende beløp! Et av tiltakene var å selge bilder av de tolv disiplene. Menighetsrådet var særlig bekymret for salgsverdien av Judas. Men det var ingen grunn til å frykte.

Judas ble raskt solgt til et lokalt advokatfirma med begrunnelsen: "Den mannen trenger en god advokat."

Dette er innovasjon på sitt beste.

Det finnes mye penger i Norge.

Og mange er villige til å bruke dem på kirkelige tiltak hvis innfallsvinkelen er den rette.

"Det gode livet" er overskriften på årets kirkemøte.

Jeg ble glad da jeg så dette temaet.

Samfunnet trenger bidrag fra alle – ikke minst fra tros- og livssynssamfunn – for at mennesker skal oppleve å leve det gode livet.

Kirka har vært diakonal helt fra sin begynnelse.

Det ligger i arvestoffet, så å si.

Opp gjennom historien har vi sett mye god innovasjon fra kirkas side på dette feltet.

Kirka var ofte først ute med å se behov og finne måter å møte dem på. Også i dag ser vi at kristelige organisasjoner går i bresjen for mye verdibasert nytenkning.

Det er flott å se.

Vi trenger flere aktører som kan bidra til å skape gode og trygge fellesskap.

I våre dager følger det større helseskade med ensomhet enn av røyking. Dette er en utfordring som politikere ikke kan løse alene.

Her trengs alle gode krefter.

Samtidig må dette være en kjempemulighet til å involvere og engasjere folk i kirkas arbeid lokalt.

Mange mennesker har for god tid fordi ingen spør om deres tid. Utelukkelsen fra fellesskapet som mange føler på, *utenforskapet*, gir varig ensomhet og uførhet.

Mange kommer aldri inn i arbeidslivet og andre støtes ut av det.

Noen av de historiene som har berørt meg mest den siste tida, er når unge muslimer forteller om følelsen av utenforskap.

De er født og oppvokst her, men likevel opplever de ikke å bli regnet med som norske.

Slike opplevelser kan være sterke drivere både mot sykdom og mot en radikalisering som vi stadig ser tragiske utslag av, også her i Europa.

Dialog og nye fellesskap på tvers av gamle skillelinjer kan ikke være en oppgave for spesielt interesserte. Alle som verdsetter vårt åpne og demokratiske samfunn, må

bidra til at alle som bor her, blir inkludert i samfunnsfellesskapet.
Dialog er et viktig redskap for å bygge ned fordommer, uvitenhet og fremmedfrykt.
Vi trenger å ta et felles krafttak for å motvirke ensomhet og utenforskap som skaper nye helseskader.

Her trenger vi en trygg og selvstendig folkekirke som aktiv pådriver i arbeidet

Tidligere i år ble det medie-overskrifter og utmeldinger på grunn av uttalelser fra biskoper om aktuelle politiske saker.

Etter terroren i Paris og København har vi fått opp en fornyet diskusjon om nødvendigheten av ytringsfrihet.

Også kirka må ytre seg fritt.

Men jeg vil gjerne utfordre dere: Som samfunn har vi behov for at kirka bidrar til å sette aktuelle tema på dagsorden.

Stille spørsmål. Peke på dilemmaer som må vurderes.

Være et moralsk kompass når vanskelige avveininger skal gjøres.

Her har kirka en viktig samfunnsmessig rolle.

Og jeg skulle gjerne se at dere var mer aktive på denne banen.

Fordi andre samfunnsaktører trenger det.

Men i det øyeblikket dere trekker politiske konklusjoner på tiltak mot problemene, møter både dere og vi noen utfordringer med rolleforståelsen.

Kirka kan ikke redusere seg selv til et meningsfellesskap med et bestemt politisk innhold.

Dere er midt i interne omstillinger.

Det er nødvendig å jobbe godt med disse endringene for å komme ut med en hensiktsmessig organisering av kirka for framtida.

I år skal dere også arrangere kirkevalg.

Fra statens side har vi lagt til rette med en økonomi for dette.

Nå blir det viktig å stimulere til engasjement og deltakelse.

Det gjelder både i valget og i å få kompetente og engasjerte mennesker inn i de valgte organene.

Et levende demokrati er viktig for enhver organisasjon som ønsker å bety noe for folk flest.

Det er forsket mye på religiøs tro som faktor for god helse.

Tro og tilhørighet kan ha en viktig helsebringende effekt.

Derfor er det lett for meg å utfordre dere til å være en frimodig og åpen kirke som kan inkludere mennesker i trygge og gode fellesskap.

Dette hører jo med til kirkas grunnleggende oppdrag i verden.

Og i det livssynsåpne samfunnet har dette en svært stor verdi.

Jeg ønsker dere lykke til med et langt og innholdsrikt møte.

Og jeg ser fram til fortsatt samarbeid til beste for folkekirken.